

JURNALISM ȘI ȘTIINȚE ALE COMUNICĂRII

TOLERANȚA CA PRINCIPIU AL ACTULUI JURNALISTIC

Georgeta STEPANOV

Experiența demonstrează că orice grup uman, comunitate sau chiar societate poate să se dezvolte armonios doar în cazul în care actorii sociali manifestă disponibilitate de a coopera pe anumite subiecte contradictorii și de a dezvolta atitudini constructive unii față de alții. Această condiție impune o abordare tolerantă, pe de o parte, a subiectelor luate în discuție, iar pe de altă parte, a părților implicate în acțiunea socială. Toleranța însă nu este o caracteristică înnăscută a indivizilor, ea se dobândește la fel, precum oricare altă abilitate socială, fiind o calitate nu atât de ordin intrinsec, ci una pe care indivizii o dobândesc prin educație, cultură și, mai ales, prin antrenament. Ea se cultivă în procesul conversațiilor care se poartă în familie, colectiv, comunitate, prin educarea modului de adresare, de raportare a unor indivizi față de alții și, nu în ultimul rând, prin subiectele discutate în mass-media. Lipsa de toleranță se vede în lipsa a ceea ce denumim comunicarea asertivă, când oamenii, în loc să discute problemele, acțiunile, obiectivele și rezultatele, se judecă, se acuză și își dau sentințe.

Toleranța nu este nici concesiune, nici condescendență sau indulgență, nici o simplă obligațiune de ordin etic, ci, mai degrabă o necesitate socială, politică și juridică – „responsabilitatea care susține drepturile omului, pluralismul (inclusiv pluralismul cultural), democrația și statul de drept și implică respingerea dogmatismului și absolutismului confirmând normele enunțate în instrumentele internaționale cu privire la drepturile omului” [1]. Tocmai din aceste considerente, propagarea și cultivarea toleranței trebuie să fie un imperativ prioritar al tuturor instituțiilor publice dintr-o societate, inclusiv al mass-mediei – unica instituție care asigură formarea continuă a personalității pe parcursul întregii vieți a acesteia.

Propagarea principiului toleranței active este una dintre misiunile fundamentale ale mass-mediei din perspectiva funcției de socializare, întrucât anume acest gen de activitate mediatică poate instrui

publicul/masele și poate schimba mentalitatea tradițională de a nega, de a detesta tot ceea ce nu se încadrează în conceptul comunitar cu referire la acțiunea socială și de a lupta cu toți cei care sunt, gândesc și trăiesc altfel decât majoritatea. Or, un public bine instruit din acest punct de vedere este unul activ și responsabil, care nu doar critică, ci și se implică în soluționarea problemelor. El este capabil să evalueze obiectiv, adică tolerant, atât realitatea lui, cât și realitățile altor comunități sau grupuri sociale, care coexistă într-un anumit mediu comun.

Activitatea mediatică în vederea cultivării la cititori, ascultători, telespectatori a principiului toleranței se poate realiza atât prin intermediul problematicii abordate în mass-media (subiectele puse în circuitul informațional), cât și prin forma de expresie și unghiul de abordare a acestor subiecte. Important, în această ordine de idei, este ca însăși mass-media să demonstreze toleranță în procesul de mediatizare a realității sociale. Este vorba despre un tip de abordare mediatică care ar garanta, pe de o parte, continuitatea proceselor democratice și ar promova valorile democratice deja existente, iar pe de altă parte, ar orienta societatea să fie deschisă pentru altele noi. Ea este concepută pentru a asigura interdependența dintre diferiți indivizi sociali și pentru a pune în aplicare principiile de proiectare a interacțiunii sociale. Pe plan informațional, toleranța reprezintă capacitatea jurnaliștilor de a asigura interacțiunea socială prin:

- a gândi în mod clar și critic;
- a identifica probleme și a le vedea din unghiuri diferite;
- a formula ipoteze, obiective și sarcini care urmează a fi realizate;
- a distinge actori sociali capabili să gestioneze reușit acțiunile sociale;
- a proiecta modele variate de evoluție ale acțiunii sociale;
- a sintetiza parcursul analitic al problemelor sociale.

Formarea toleranței este un proces sistemic, de lungă durată, care impune realizarea a două deziderate fundamentale, și anume:

- promovarea sistematică a atitudinii moral-spirituale față de problemele/conflictele existente și de procesul de soluționare a acestora;
- consolidarea intereselor și relațiilor sociale/interpersonale.

Conștientizarea acestui lucru reprezintă una dintre cele mai importante provocări ale timpului nostru, întrucât, în prezent, în lume,

ȘTIINȚE SOCIALE

Jurnalism și științe ale comunicării

---

există numeroase conflicte de natură etnică, religioasă teritorială, între cei săraci și cei bogați etc. Conflictele contemporane sunt foarte diferite ca extindere – locale, regionale, mondiale; ca amploare – interpersonale sau de masă; ca durată – de scurtă durată, medii, de lungă durată; ca formă de manifestare – active sau înghețate etc. Cercetătorul V.L. Strovski susține că ciocnirile de interese pe plan extern (între state și națiuni), dar și pe plan intern (între diferite grupuri, categorii sau pături sociale), apar peste tot, influențând, într-un fel sau altul, mintea și comportamentul fiecărui individ [2].

Esența abordării tolerante prin mass-media rezidă în:

- acceptarea și mediatizarea opiniilor tuturor actorilor implicați într-o dispută;
- identificarea și descrierea punctelor de vedere, mai mult sau mai puțin comune;
- descrierea și interpretarea acțiunilor sociale constructive, a comportamentelor rezonabile;
- promovarea și explicarea practicilor pozitive.

Acest gen de abordare mediatică include, pe de o parte, capacitatea jurnaliștilor de a pune în circuit cât mai multă și mai diversă informație cu privire la drepturile și libertățile omului, așa încât fiecare persoană din societate să le cunoască și să poată să și le apere, dacă e cazul, iar pe de altă parte, acțiunea de explicare a importanței respectării drepturilor și libertăților altor cetățeni.

Reflectarea mediatică tolerantă se aplică, de regulă, în scopul menținerii armoniei sociale prin respectul pentru diferitele viziuni, credințe, abordări și în vederea contracarării influențelor care, de obicei, generează frica, gândirea stereotipizată, marginalizarea și excluderea socială a unor indivizi de către alții. Scriitura de presă, orientată spre formarea atitudinii tolerante, trebuie să-i ajute pe cetățeni ca ei să-și dezvolte capacitățile de a-și formula păreri proprii, de a avea o reflexie critică, dar, în același timp, de a manifesta respect pentru oamenii din jur și de a judeca în termeni etici viziunile și opiniile acestora. Pentru ca indivizii sociali să gândească și să acționeze în mod tolerant, „este nevoie de educație și cultură, asimilată sau moștenită, de înțelegere a sinelui, în primul rând, de cuprinderea efectelor lipsei de toleranță ca

să ajungi la profunzimea și capacitatea luxului de a fi tolerant. Pentru că toleranța nu înseamnă renunțare, slăbiciune sau indiferență, cu toate că de multe ori, în mod greșit, tindem să o asimilăm cu ele. Este, în primul rând, înțelegerea și dovada de respect a faptului că rasa umană este superioară: gândim, evoluăm, avem idei, nevoi și aspirații complexe și diferite. Toleranța este opusul instinctului primar, rudimentar și animalic de reacție adversă sau violentă la orice nu se încadrează în tiparul cunoscut și limitat al unui individ sau comunitate: idei, aspirații, rutină, mentalități, credință” [3].

Toleranța este una dintre caracteristicile fundamentale, ireversibile ale actului jurnalistic. Ea se manifestă în capacitatea jurnaliștilor, dar și a consumatorilor de produse media de a asculta, de a înțelege și de a recunoaște valori sau idei dincolo de sentimente, simpatii sau antipatii personale, este lupta cu orice fel de discriminare. În mass-media, toleranța reprezintă inteligența jurnaliștilor de a descoperi și analiza cauzele unui conflict, de a prognoza evoluția și efectele lui, este răbdarea de a iniția și de a menține dialoguri sociale în vederea soluționării conflictelor, este puterea de a se abține de la presupuneri, acuzații și judecăți stereotipizate. Prin urmare, ea este una dintre condițiile de principiu pentru realizarea actului jurnalistic de calitate.

Referințe:

1. BERNHARDT-LÖRINCZI, M. *Toleranță, intoleranță, fanatism, educație*. [Accesat 10.06.2018]. Disponibil: <http://miscareaeurocivicaromana.blogspot.md/2011/07/toleranta-intoleranta-fanatism-educatie.html>.
2. СТРОВСКИЙ, В.Л. *Социальный диалог в журналистике как условие формирования ее толерантности*. [Accesat 22.08.2019]. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/view/sotsialnyy-dialog-v-zhurnalistike-kak-usl...>
3. OANCEA, D. *Toleranța – defect sau calitate?* [Accesat 11.06.2017]. Disponibil: <http://www.cariereonline.ro/articol/toleranta-defect-sau-calitate>